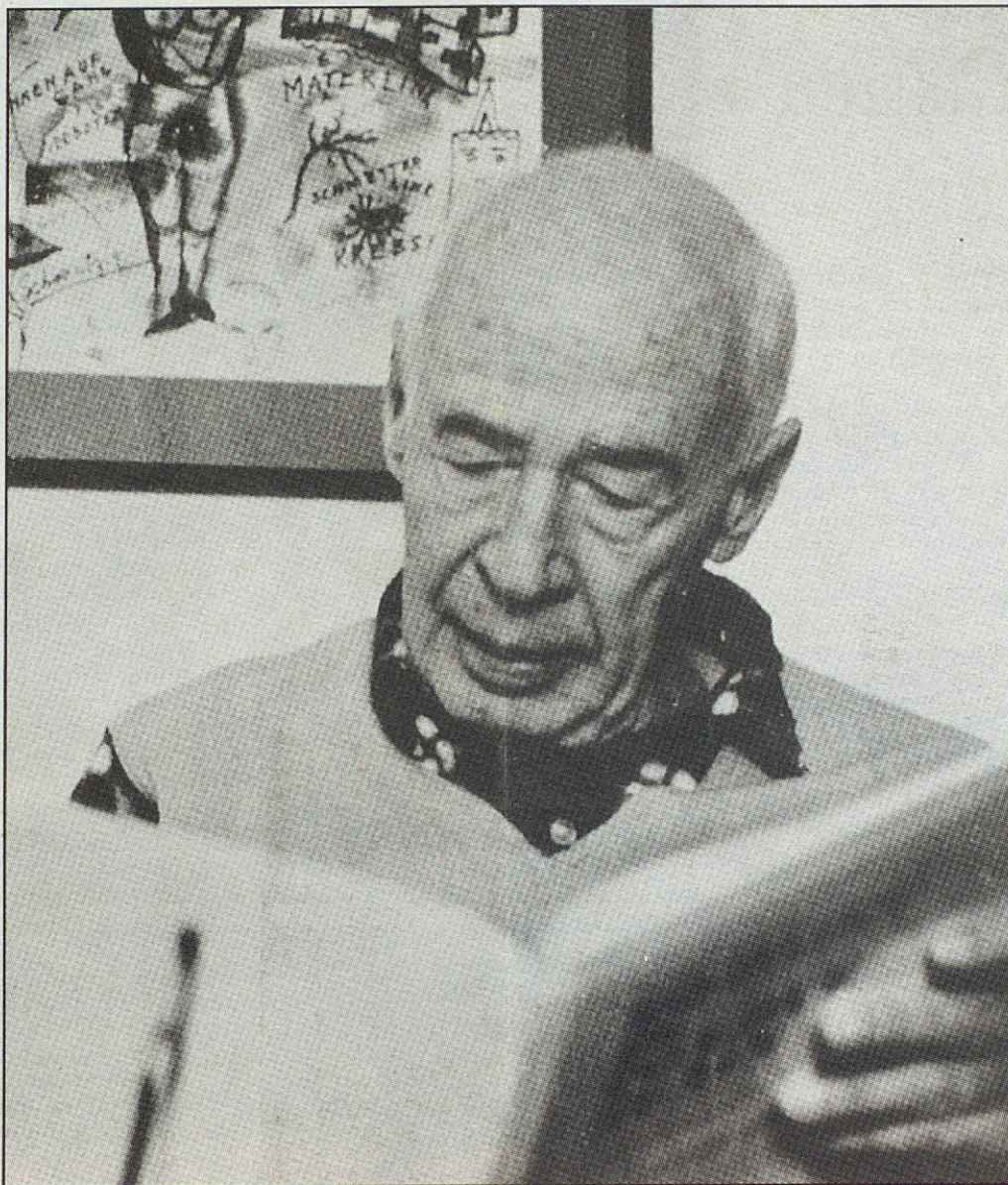

NARRATIVA

FUNDACIÓ LA CAIXA

Henry Miller, *El Gall foll*. Traducció de Jordi Arbonès. Edicions 62, col.l. *El Confident*. Barcelona, 1992.

Matthew Tree

Més val ser penjat per robar un xai que no pas un anyell, que diuen en anglès, i Henry Valentine Miller devia haver estat pensant en aquesta dita quan, el 1932, va escriure *Tròpic de Càncer*, una botifarra impressionant que va desafiar les lleis i normes de la literatura de la seva època, començant així una aventura solitària que ens ha deixat com a llegat la resta de la trilogia parisenca i la *Crucifixió en Rosa*, el tranquil *Colòs de Maroussi* i l'encara més tranquil *Big Sur and the Oranges of Hieronymus Bosch*, els assaigs violents de *The Air-conditioned Nightmare*, uns dos o tres volums de contes burlescos, i uns setze volums publicats de cartes fascinants, on un escriptor protagonista de la majoria dels seus llibres es retrata sempre sense remordiments ni recances, amb una "saviesa joiosa i dura, amb una seguretat interna" —com diu a *Primavera negra*— tot exagerant els seus errors i defectes i maleint l'estupidesa del món que li tocava viure amb un entusiasme evident, apassionat, i, sobretot, alegre: "Una altra torçada del gani-vet!"

Qui hauria pensat que aquest Henry Miller feliç, fatalista, desafior, obscè i esvalotat —el que coneixem— havia estat una vegada un desgraciat massa sensible que vivia constantment a la vora d'un atac de nervis i que escrivia amb penes i esforços, i sense paraulotes? Doncs així era, i *El Gall foll* —llibre que Miller mai no va voler publicar un cop havien sortit els *Tròpics*— n'és la prova. El va escriure i reescriure obsessivament entre 1926 i 1931 —convençut com estava aleshores que havia d'escriure una novel·la convencional per fer-se valer— i va fer uns intents no gaire seriosos de publicar-lo als Estats

Units el 1932, abans de perdre el manuscrit. El va recuperar als anys seixanta, però va preferir donar-lo a la Universitat de Califòrnia, on va quedar sense arxivar fins que va ser descobert i publicat a l'acte el 1991 amb molta publicitat i escarafalls, sens dubte per aprofitar-se del reviscolament actual d'interès en el seu autor.

Els amics de Miller que havien llegit el manuscrit original als anys trenta n'eren menys que entusiastes: Alfred Perlès el qualificava com un dels pitjors llibres que havia lle-

git mai, i en Michael Fraenkel —més acuradament— el va descriure com "la barreja més estranya d'escriptura bona i d'escriptura dolenta que mai he vist". Tot i això, *El Gall foll* conté alguna descripció original de persones i de paisatges, un ritme narratiu que funciona, i una voluntat d'esprèmer el llenguatge que anticipa les embranzides surrealistes del Miller autèntic. Però, certament, no funciona com a novel·la: el protagonista, en Tony Bring, és una figura patètica i perduda que no desperta

cap mena de simpatia, el llenguatge, per espremut que sigui, sovint no dóna de si, i, sobretot, la distància i humor que fan que les altres obres de Miller siguin el que siguin, en són absents.

Aquesta novel·la, doncs, és un llibre d'aprenentatge que es pot catalogar junt amb el *Junky* de Burroughs, els contes primerencs de Scott Fitzgerald, o fins i tot *L'Údol del Griso al caire de les clavegueres del Monzó*. Però el que fa que *El Gall Foll* sigui excepcional en aquest aspecte és el fet que tracta de

la mateixa matèria primera autobiogràfica que forma la base d'algunes de les obres mestres de Miller: el triangle d'amor tortuós que es va formar entre aquest, la seva dona June, i una poetessa tocada de l'ala anomenada Mara Andrews en un soterrani tronat de Nova York als anys vint. Aquest període va ser l'estació a l'infern particular de Miller, del qual va sortir preparat psicològicament per ser l'autor que finalment va esdevenir. *El Gall foll* va ser el seu primer intent de descriure aquells dies tan difícils, però encara li queien massa a prop, i el llibre se'n ressent. No era fins gairebé vint anys després que Miller va aconseguir mitificar-los definitivament a les últimes pàgines de *Sexus* (i a la resta de la *Crucifixió en rosa*).

Per tant, *El Gall foll* és un manual ideal per a qualsevol aspirant d'escriptor, un exemple magnífic d'una temptativa fracassada que després es pot comparar directament amb la versió reeixida. Una comparança que servirà igualment com a avís, un cop que s'hagin apreciat les penes i esforços, les tribolacions i canvis, per no dir les decepcions i rebuigs, que cal patir abans de poder convertir un llibre interessant però molt desigual en una delícia perenne.

En Jordi Arbonès, gran coneixedor de l'obra de Miller, ha fet una traducció tan amena i acurada com sempre. Llàstima que no es va acceptar la versió del traductor del títol (*Crazy Cock*): *El Pardal foll* (*cock*, aquí, vol dir més aviat *titola* que no pas *gall*). També és una llàstima que no van encarregar-li un prefaci a l'Arbonès, o, si més no, una traducció dels que van fer l'Erica Jong i la Mary V. Dearborn i que surten a l'edició nord-americana. A part dels seus defectes estilístics, *El Gall foll* conté elements misògins i fins i tot algun rastre antisemític, i cal que s'expliqui al lector que el llibre es va escriure abans que a Henry Valentine Miller li caigués la bena dels ulls. ■